

Сергій Яценко
(Житомир)

Гуцульські назви продуктів харчування страв і напоїв у романі

Петра Шекерика-Доникова «Дідо Іванчик»

Проаналізовано назви продуктів харчування та напоїв, розглянуто етимологію і семантику окремих лексем, зроблено узагальнення щодо важливості цих назв у відтворенні матеріальної культури українського народу.

Ключові слова: гуцульський діалект, староукраїнська мова, кулінарні назви, лексема.

Надзвичайно важливим для відтворення історії слова є дослідження лексичного складу говорів. Зокрема, безсумнівний інтерес для істориків мови та для мовознавства загалом становить ґрунтовне вивчення тематичної групи лексики на позначення продуктів харчування, страв та напоїв.

У романі Петра Шекерика «Дідо Іванчик» на позначення продуктів харчування та напоїв у загальному значенні зафіксовані лексеми *їда, їдло, харч, скором, страва, вара, вариво, вечеря, питя*. Більшість із названих лексем є давніми й виявлені дослідниками мови в пам'ятках давньоруськоукраїнського та староукраїнського періодів.

Зокрема назва *страва* зафіксована в пам'ятках староукраїнської мови з кінця XIV ст., паралельно вживалася у фонетичній формі *їстрава* й була синонімічною до назви *потрава*. Лексема виступала як на позначення їжі, харчів, так і корму для тварин [23, II, 392]. У сучасній українській літературній мові лексема *страва* має значення «приготовлені для їди продукти харчування» та «те, що їдять, вживають для харчування; їжа» [25, IX, 746]. В окремих поліських говірках назва функціонує із семантикою «квашені овочі» [5, 129].

Віддіслівний дериват *вара* зафіксований із значенням «варена страва» [24, III, 178] та «городина» [20, 432] в староукраїнських текстах середини XVII ст. Паралельно з таким же значенням виступав номен *вариво* –

структурно віддієслівне утворенням до праслов'янського *ědivo* [32, VI, 40]. Він зафіксований ще в давньоукраїнський час – *вариво* «зварена їжа» [21, I, 373].

Назва *скоромь* у давньоукраїнський мовний період узагальнювала м'ясо-молочні продукти [14, 35], походить із псл. **skormъ* «жир», яке пов'язують із **kъrtъ* [9, V, 282]. З такою ж семантикою ця лексема виявлена в аналізованому романі: *У тоти дні приходило до діда й богато бідничії брати на роботу скороми: масла, бриндзи та гуслінки* [17, 13] та зберігає її в сучасній українській літературній мові [25, II, 301].

Гіперномен *їдло* – запозичення із західнослов'янських мов [32, VI, 41] – окрім гуцульських, функціонує й в інших говорах [25, IV, 58], зокрема в сучасних півн.-лемк. *йїдйо*, у волин. *йїдло* [6, 135], бук. *їдло* [22, 177]. В окремих говірках давній номен *їдло* позначає «те, що їдять і п'ють» [25, IV, 59].

У ролі гіпернома – назви продуктів харчування в «Дідо Іванчика» вжито також словосполучення коледницький колач: *«коледницький колач – кавуш зерна, два кислі хліби, пшеничний разовий плетений колач, на шух загрубий кусок солонини, їди...»* [17, 126]. У багатьох випадках біля загальних назв ужито прикметники-конкретизатори: *...добірні їди та пиття* [17, 132]; *...варили ситні юшки та прибрані їди для свого сина* [17, 166]; *...ситов ідов* [17, 167].

Велику групу слів об'єднує лексико-семантична група «Назви хлібних виробів». Лексема хліб зафіксована із значенням «випечений із муки хліб»: *Баба з вуйнов вид досвіта пекли хліб та варили варю на світу вечерю з усіх тих пісних страв, шо їх си їст у божки на року* [17, 63], «харчі, їжа»: *...бо тогди нарід дуже бідував без хліба, з голоду умерав* [17, 33], «зернові культури»: *Красні хліби си родили* [17, 14]. Виступала також і в загальному значенні: *Гості ломили хліба з паліниц великими букатами* [17, 92]. На якість хлібного виробу часто вказують різні конкретизатори: *...по коржеви нисолоного єчмінного хліба...* [17, 212]; *Дітві хліба давали їсти пид міров и*

то ни самий чистий хліб, а печений з усєков лободов [17, 217]. Найбільш якісний хліб очевидно мав назву *перший*: *Баба, ек клала перший хліб у піч рано, то дідо на тот хліб наклав тільки вугликів букової грани, кілька мислив навесні сієти атунків сюбини й садити городнини* [17, 63]. Хоча, як зазначають дослідники гуцульських говірок, компонент *перший* в обрядовій лексиці, і зокрема кулінарній, виявляє у значенні слів «паска», «хліб» ознаку «функція – головуюча роль в обряді» – перша паска; перший хлібець – хліб, який пекли на різдво [135, 159].

Часто вживаною назвою хлібного виробу в романі виступає *книш*: *Баба спекла з счмінної муки книш из бриндзов* [17, 55]; *Дідо розломив тот книш, нагудував ним баранів й усі вівці, а витак нагудував їх сільов из бобовов муков й випустив з кошери на пашу* [17, 55]. Уперше назву виявлено в староукраїнських пам'ятках [28, 332]. Слово *кнышь* не має визначеної етимології. Припускають запозичення його з грецької мови (κνίδα) зі значенням «запах і пара жирного печеного м'яса; сало, в яке загорталосся жертвоне м'ясо, призначене для спалення» [9, II, 474]. В українській літературній мові слово позначає різновид білого хліба із загорнутими всередину кінцями та змащеного свинячим салом або конопляною олією. А в гуцулів у позначувану реалію закладено ще суміш із вареної картоплі, бринзи, перемішаних із петрушкою і часником [26, II, 257; 25, IV, 198]. Відома назва й в інших говірках: закарп. *кныш* «круглий хліб із кукурудзяної муки, перекладений овечим сиром» [7, 62]; бойк. *книш* «пиріг із прісного тіста», «пляцки з тертої картоплі, спечені на капустяних листках» [16, 343], на інших територіях – «хліб із пшеничної муки», «рулет з тіста» [6, 33].

Лексема *корж* (*коржик*) [17, 61] номінує невеличкий печений виріб із тіста. У сучасних лексикографічних джерелах гуцульська назва *корж* представлена зі значенням «курудзяний хліб» [18, 84]. Цей номен не має визнаної етимології [9, 3, 17]. У сучасній українській мові *корж* – «плоский, круглої форми виріб із прісного тіста» [26, II, 283]. У поліських діалектах *коржем* називають виріб, який обов'язково печуть на вогні [5, 112]. В одному

з контекстів демонструються й інші назви різновидів коржа: *Пекли матаржєники з кропивою, свеклою та бруквою. А як ні тежало вже й свекли та брукви, то тогди пекли мандрусі з усекого бурену й то усі мусіли їсти. Чистий вивсений або єчмінний корж у їх хаті був великов лажішков.* [17, 134]. У сучасних гуцульських діалектах назва *матаржєник* (*матрожєник*) позначає печений корж із картоплі та кукурудзяної муки [8, 121]; корж, кукурудзяний хліб [18, 84]. Назва *мандрусі* не виявлена, і це очевидно, оскільки у романі вона позначала реалію, яка згадується вже як давня: *В його хаті вже ні пекли так, як у його старині, матаржєники тай мандрусі* [17, 140].

Ще однією назвою різновиду коржа виступає *жилавничьок*: ... *тоненький єчмінний жилавничьок, такий, як жидівська паска, за товстий, посолений сілвом тай потиканий здрібна лажков* [17, 108]. У сучасній українській мові назва не виявлена.

Номен *колач* у романі вжитий із сучасним нормативним значенням «білий хліб особливої форми, випечений із крученого й переплетеного тіста»: *Баба поклала на стіл колач, хліб кислий, а на него два колачі плетені, з пшеничної разової муки, й гуску соли* [17, 65] та як обрядовий хлібний виріб: *На пшеницу поклала вінковий колач, аби її синові йшло кругло житє. А в колач поклала мід, аби йому ціле житє було таке солодке, як мід* [17, 219]. Часто аналізована назва супроводжується конкретизаторами сирений або разовий: *На зерно клали два хліби, сирений або пшеничний разовий колач, кусак солонини...* [17, 239].

Номен *колач* бере свій початок від псл. **kolačь* «печений хліб круглої форми», що є похідним утворенням від **kolo* «коло». Слово мотивоване округлою формою печива, яке мало первісно обрядове значення (коло – символ щастя) [9, II, 348]. В українських говірках назва відома зі значенням «всякий білий хліб», «білий хліб особливої форми (круглої, подовгуватої)», «білий здобний хліб», «білий хліб із різною начинкою» [6, 31], «великодня булка перед посвяченням» [16, I, 366], «весільний дарувальний хліб» [8, 98].

У сучасній українській літературній мові *калач* – «білий хліб особливої форми, випечений із крученого й переплетеного тіста» [25, XI, 75 – 76].

Назва *перепічка* вжита в значенні «маленька пасочка, яку роздають на кладовищі на Великдень бідним людям»: *А на другі бисаги налагодила перепічок, аби їх роздати на цвинтари бідним на Великдень за тоти душі, шо пішли з того місця, шо вни на нім жили* [17, 324]. Нинішній броматонімен *перепічка* – «поколотий ножем корж, що робиться із кислого хлібного тіста й печеться на сковороді, помащений маслом або салом», «маленька пасочка, яку залишають у священика після освячення пасок» [25, VI, 251]. В основі назви – дієслово *пекти* [9, IV, 329]. Мабуть, назва утворена відповідно до способу приготування: «те, що печеться перед полум'ям». На Поліссі *перепечка* (*пэрэпічка, перапічка, пырапычка, пэпэпэчка, перепечка*) є одна із назв житнього хліба, а також млинця з хлібного тіста [5, 107 – 108]. Надсянська *паратійчка* «гірший пшеничний хліб» [31, 216].

Назва *пиріг* виступає у значенні сучасної літературної лексеми вареник: «невеличкий варений виріб, зліплений із прісного тіста й начинений сиром, ягодами, капустою та ін.» [25, I, 291]. У народнорозмовній мові функціонує багато синонімічних слів для найменування аналізованої реалії, зокрема *гуляки, баламути, галуни* [11, 28, 52, 61]; *буреки* [30, I, 114]. Можливо, і в староукраїнській мові назва *пиріг* виступала зі значенням сучасного літературного *вареник*, оскільки в одній із пам'яток зафіксована в контексті з лексемою сметана: «*Так бувало, наймитко, бідний овчарище, пирогов в сметані не їсть*» [28, 377]. Адже, за національною традицією, зі сметаною українці здебільшого їдять вареники.

Безсумнівно, лексема праслов'янського походження. Більшість етимологів пов'язують її з псл. **pirogъ* < **pirъ* «бенкет», утвореною за допомогою суфікса *-ogъ*, і надають висхідного значення «святковий хліб» [9, 4, 373].

Назва *пиріг* функціонує в українській мові, зберігаючи основне лексичне значення – «печений виріб із тіста з начинкою», відома також із

переносним значенням – «джерело матеріального благополуччя або наживи» [25, VI, 356]. Із семантикою «вареник» лексема *pirig*, окрім гуцульських, відома у багатьох інших говірках південно-західного наріччя та в окремих західнополіських [2, II, 46; 22, 411; 13, 132].

До слів, пов'язаних із релігійними обрядами, належить назва *паска*: *Завила в білу чістеньку скатерть пшеничну паску з разової муки тай разом з Иванчіком склала доренник тай паску в нові, писанні у бартки вовнені бисаги. ...* [17, 324]. Лексема запозиченна з гр. мови (*πάσχα*) [9, IV, 313]. Слово закріпилося в українській мові в процесі поширення творів церковнослов'янської писемності, особливо після християнізації населення, як назва християнського свята Великдень [12, 157]. Варіант назви свята Пасха – Паска з'явився ще в давньоукраїнській мові [15, 60] унаслідок вторинного введення, за народною етимологією, суф. -ка [29, III, 216]. Слово *паска* з часу його появи в системі української мови зберегло незмінним обидва ці значення і сьогодні [25, VI, 86], а в українських говірках Східної Словаччини традиційну назву *паска*, яку пекли на свято Пасхи, перенесено на назву звичайного білого хліба [6, 32].

У романі виявлено дериват *паскавник*, який, очевидно, позначав хліб, приготований на освячення: *Обі з нивістков кроїли на крузі, оперед полицного вікна, по кавалкови паскавника, сира, солонини, ковбасий та бужениці тай укладали кавалками в доренник дору на свечіне. В шпари поміжи кавалки дору втихали варені луплені яйця* [17, 323 – 324]. Як бачимо, у переліку назв продуктів для освячення на Великдень має місце дора. Очевидно, це був різновид паски, оскільки в сучасних гуцульських говірках дора – «паска, свячений на Великдень хліб круглої форми, призначений в основному для подання милостині за упокій душі» [12, 161]. Тільки спорадично в сучасній українській мові засвідчено номен паскавник – «хліб» [12, 161].

Гуцульська кулінарна лексика характеризується багатством та оригінальністю назв страв та продуктів харчування: *На Пушиніне варили в*

діда дуже масно й багато усекої їди: голубці, юшку, пироги, студенец, бануж, масло, єйця, молошну кашу [17, 107]; Ми вечєрали страву за стравов. Міні найлітше смакувала пшениця з маком й медом, бо фист солодка була. Вечерю ми закінчили липовов гарбатов з медов [17, 66]; голубці из солонинов, буракова юшка из свинєчьов буженицев, по повній мисці набитов, пироги з бриндзов та молошна кашя з кукурудзінов крупов [17, 88] та низка інших.

Однією із назв найбільш поширених гуцульських страв у романі виступає бануж: Рано на різдво зварили бануж из свіжеї сметани, засипаний жовтов, ек золото, кукурудзінов муков, а такий масний був тот бануж, що аж крутивси на маслі [17, 71]. Це була настільки ситна страва, що її споживали тільки з іншими продуктами: Ми всі їли разом з одної миски того банужу, хто з чім любив – ци з гуслінков, ци з солодким молоком, бо самий ни дававси їсти – заситий був [17, 72].

Очевидно, позначувана реалія була однією з улюблених страв гуцулів, оскільки здебільшого її готували на великі свята: А кукурудзіна мука в їх хаті була лиш про жєдобу, у реди-годи, й то лиш держели її заділі гостей на кулешу, та про великі свєта, на бануж [17, 134]. У сучасних гуцульських діалектах назва вживається у фонетичних формах бануш (бамуш) «густа страва з кукурудзяного борошна, зварена на сметані». Синонімічною до неї виступає лексема *скомирда* (*скомерда*) [8, 21].

У романі на позначення густої страви з крупів або муки, звареної на воді, вжито лексему *кулеша*:... варив єчмінну кулешу, а в спіжачку смажив мнесо з оленя або серна [17, 195]. Зафіксована вона і в загальному значенні «харчі»: Я ни сижу на твоїй кулєши, але на своїй [17, 391].

Назва *куліш* як різновид круп'яної каші – праслов'янське утворення з суфіксом *-ěšь* від кореня *kul-*, який наявний у *кулага* «густа страва з борошна». Окремі мовознавці зіставляють з *кулитися* «зіщулюватися», пор.: пол. *kulic* «зіщулювати» [33, III, 347]. Останнім часом знаходить підтримку припущення про запозичення слова з угорської мови (пор. уг. *köles* «просо», споріднене з манс. *kwoläs* «борошно» [9, III, 134]. Його відносять й до

карпатської термінології пастухів [27, 9]. Незважаючи на те, що назву вважають досить давньою, однак у пам'ятках давньоукраїнської мови вона не зафіксована, а в староукраїнській – тільки як власна назва [19, 224, 336]. У сучасній українській літературній мові куліш – «густий суп (здебільшого з пшона)» [25, IV, 391], а в окремих говірках – «густа страва з кукурудзяної муки» [22, 239]. У гуцульських та буковинських говірках української мови аналізоване слово зафіксовано у фонетичній формі *кулеша* зі значенням «густа страва з кукурудзяної муки, варена на воді» [8, 106; 22, 239].

Лексема *юшка* у творі номінує будь-яку рідку страву, зокрема й позначувану в українській літературній мові словом *борщ*: *Вуйна докришила на крузі бураки. Обмила аж у трьох літеплих водах вид диму шє тодгідну баранічу буженицу й набила її разом з бураками у глиніний, дрібно пошитий дрітьов варінник. Насипала боїцьким окропом тай приставила у печі варити юшку на вечерю* [17, 18].

Як видно з наступного контексту, позначувана реалія вважалася однією з найкращих гуцульських страв: *Оперед азд клали на столи щонайкрашші їдла: товсті студінці та верховаті миски голубців намішма з солонинов, та глибокі дерев'єні чери юшок з свинским мнєсом* [17, 231]. У значенні сучасного літературного «суп» уживалася назва *сербавка* [17, 134]. З такою ж семантикою ці назви зберігаються й в сучасних гуцульських діалектах [18, 172, 232].

У значенні «картопля» в романі використані назви бараболя: *У поли копав барабулі, жєв збіжжє та лупив кукурудзи* [17, 134] та буришка: *Вуйна на передній лавици коло полиц лупила при ватрі уварену буришку на круглу, до вечері* [17, 27]. Виявлено й похідний дериват – *буришнік (буришєник)* «спечений із картоплі млинець», хоча виступає він і в значенні «борошняний млинець»: *Мочєючи єчьмінним буришніком густу сметану, я їв, дуже квап'єчиси* [17, 19]. У сучасних гуцульських діалектах така назва не збереглася, а її лексичним заміником виступають слова *шурованик*

«млинець з тертої картоплі» [8, 221] та *реселованик* « дерун, картопляний млинець» [18, 163].

Продовжують уживатися в гуцульських говірках й інші вище зазначені назви: *студенець* «холодець» [18, 185], *голубиц* «голубець» [13, 52],

На позначення молочних продуктів найчастіше вжиті слова *бриндза*, *гуслінка*, *вурда*, *будз*, *житниця*. Усі ці назви добре простежуються в одному контексті, де описано процес приготування вурди: *З коров'яого й овечого ранішого молока ватаг витєг з пугини красний будз сира тай поклав йго в полотнєне цїдило на чопі в стїни, аби стрєхав віж житницї, покїв піде на вистоюванє, на подрю. Тай варив у великїм мїдєним кїтлі-зеренику на рєрклюзі верг ватри вурду з житницї. Єк вергла в кїтлі житниця пергу, тогди всипав в житничку солодкогo молока. А єк вжє зачінала боїти, то всипав на заквас квасної гуслінки, тай гуслінка так красно витєла житницю, шо кожен видразу верг усу вурду* [17, 339 – 340].

Позначуваний номеном *бринза* продукт готувався з козиного, овечого та коров'ячого молока: ... *тай сам бив коров'єчу бриндзу* [17, 342]; *Іванчик добре вдоїв на міру молока на свої вівці тай на кози, бо виходила бєрбєниця бриндзи* [17, 342]. Найбільш якісна бриндза готувалася тільки у певний період року: ...*бо то завжєде найсмачнійшия та бриндза, шо її си наб'єт до Івана, а найдалі до Петра* [17, 351]. Походження слова сьогодні до кінця не з'ясоване: одні етимологи пов'язують його з назвою місцевості *Briens* (у Швейцарії), інші – з албанським «нутроці»; внутрішня оболонка шлунка ягняти, використовуваного для виготовлення сиру. Назва вперше виявлена в староукраїнських пам'ятках першої половини XVII ст.: *польтє и слонинь двя, масла кгорнец, сыра, брынъдзы* [1, 161]. Сучасний фонетичний варіант *бринза* функціонує в українській літературній мові зі значенням «сир з овечого молока» [25, I, 236], а в окремих говірках поряд із сучасною збережена й давня форма з д: гуц. *бриндза*, *бриндзя* [17, 29], надсянське *бриньдзі*, *бриндзу* [6, 70], поліс. *брынза*, *брындза* [4, 371]. Деякі лексикографічні джерела, які репрезентують діалектну лексику окремих

говірок південно-західного наріччя, більш широко розкривають семантику аналізованої лексеми: «сир, який виготовляють з овечого молока за допомогою особливої закваски, виготовленої зі шлунку теляти або ягняти, що живиться виключно материнським молоком» [6, 70].

У сучасних гуцульських говірках продовжують функціонувати назви *гуслінка* «спеціально заквашене густе кип'ячене молоко» [13, 55], *вурда* «сир, виготовлений у результаті вторинної переробки молока» [13, 45], *будз* «твердий овечий або коров'ячий сир зі свіжого молока у формі кулі, із якого роблять бриндзю» [13, 29], *жинтиці* «сироватка під час виготовлення вурди» [13, 70; 18, 55].

Очевидно, із значенням «шматок мяса» у романі використана назва *штука*: *Гості ломили хліба з паліниці великими букатами, сербаючи по повній великий дерев'яній лижці юшки та тєгаючи без устиду з мисок бужєрами штуку...* [17, 92].

У сучасній українській мові назва *буженина* виступає у значенні «копчене м'ясо» [13, 29; 18, 18]. У романі у фонетичній формі *бужениця* лексема позначає не тільки задимлене, а й варене м'ясо будь-якої свійської чи дикої тварини: *Єлена обварила солонину та ковбаси. Обварила довгу, учетверо забгану ковбасу, на паску, тай зварила буженину (17, 323 – 324); ...бужениці з оленів та серний [17, 159]; ...вкроїв з свинського стегна бужениці тай їв її [17, 453].*

На позначення напоїв у романі вжиті слова *горівка, сита, пиво, брага, гарбата*. Із назв хмільних напоїв найбільш уживаною є лексема *горівка*, яка майже завжди супроводжується різними конкретизаторами: *шумна, моцна, солодка горівка* (17, 68), *оковита горівка* [17, 181], *переваренов горівков из медом* [17, 68]. Лексема *горілка* з'явилася в староукраїнську добу. Більшість мовознавців пов'язує досліджувану назву з дієсловом *горіти* < псл. **goreti* (9, I, 566). У романі назва активно використовується в різних жанрах народної творчості: *Він їй приносить меду горівки, а вона му кажет: «Гину навіки»* [17, 91]; *Ше й декуємо за горівочьку, шо ми ї пили в вашім домочку...* [17, 92]; «*Ой*

куєт зазулиця при горбі, при горбі, Коби дали горівочки видмочіти в горлі» [17, 224]; *...був ласий до горівки, як теле до молока* [17, 232].

Субстантивований іменник *оковита*, виявлений у пам'ятках староукраїнської мови ще в першій половині XVII ст., позначав міцну горілку високого ґатунку [24, I, 84]. Слово запозичено з середньолатинської мови, можливо, через посередництво польської, лат. *aqua vitae* «вода життя, жива вода» [9, IV, 171].

Слова *пиво* та *брага* зафіксовані як назви слабоалкогольних саморобних напоїв низької якості: *Правда, ни є так, аби чоловік дес шош й ни випив, тай п'ю того болота – пива, але то пусте. Нидобре, тай виглядаєт, ек січ кобиліччя. Просто – жидівська брага, лиш надвір вид того гонит, а в голові нічо ни чути* (17, 68).

З такою ж семантикою назва *брага* зберігається в сучасних гуцульських говірках [18, 16], у лексикографічних виданнях, які репрезентують гуцульську лексику, назва *пиво* не значиться, вона стала нормою в українській літературній мові, позначає малоалкогольний хмільний напій, що виготовляють з ячмінного солоду і хмелю [3, 758].

Як видно із різних контекстів, помономен *сита* < псл. **syta* [15, 37 – 38]., очевидно, позначав нехмільний медовий розчин: *Дідо сам горівку ни пив, лиш розлагожену ситу та липову гарбату, але горівку завжди мав у своїм дому* [17, 68]; *А Семенко Гитруків, шо зроду ни пив горівку, лиш ситу, співав отсеї: Ой казала пані матка, казав и пан отец, Ни пий, синку, горівочку, будеш годен хлопец* [17, 231]. У сучасній українській літературній мові назву *сита* тлумачать як «мед, розведений водою, або медовий відвар» і вважають архаїзмом [25, 9, 206]. У розмовній мові *сита* – «солодка вода, яку подають до куті» [11, 194], «медовий розчин, відвар» [18, 174].

Зафіксована лексема *гарбата* «чай»: *липовов гарбатов з медов* [17, 66] і нині вживається в гуцульських говірках [13, 48].

Отже, лексика продуктів харчування, страв і напоїв у романі «Дідо Іванчик» є давньою, більшість із виявлених назв зафіксовані в

давньоукраїнських та староукраїнських пам'ятках, мають праслов'янське коріння. Деякі з них вийшли з ужитку, частина з певними фонетичними видозмінами продовжують вживатися тільки в гуцульських говірках, окремі стали нормою сучасної української літературної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акти Житомирського гродського уряду: 1590 р., 1635 р. / [Підгот. до вид. В. М. Мойсієнко]. – Житомир, 2004. – 250 с.
2. Аркушин Г. Словник західнополіських говірок: У двох томах / Г. Аркушин. – Луцьк: Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – Т. 1 – 354 с.; Т. 2. – 458 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і головн. ред. В. Т. Бусел]. – К. – Ірпінь: Перун, 2002. – 1440 с.
4. Вештарт Г. Ф. Названия пици в говорах Полесья / Г. Ф. Вештарт // Лексика Полесья. – М.: Наука, 1968. – С. 366 – 444.
5. Вештарт Г. Ф. Назвы ежы / Г. Ф. Вештарт // Лексика Палесся ~ прасторы і часе. – Мінск: Навука і тэхніка, 1971. – С. 89 – 142.
6. Ганудель З. Народні страви і напої: Лексика українських говорів Східної Словаччини / З. Ганудель. – Пряшів, 1987. – 215 с.
7. Гонтар Т. О. Народне харчування українців Карпат / Т. О. Гонтар. – К.: Наук. думка, 1979. – 127 с.
8. Гуцульські говірки. Короткий словник. Відповідальний редактор Я. Закревська. – Львів, 1997. – 232 с.
9. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – К.: Наукова думка, 1982–2006. – Т. 1–5.
10. Лисенко П. С. Словник діалектної лексики середнього і східного Полісся / П. С. Лисенко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – 72 с.

11. Лисенко П. С. Словник поліських говорів / П. С. Лисенко. – К.: Наук. думка, 1974. – 260 с.
12. Мазур Г. Назви великоднього хліба в українських говірках Карпат / Г. Мазур / Гуцульські говірки: лінгвістичні та етнологічні дослідження. – Львів: Інститут українознавства ім. Крип'якевича НАН України, 2000. – С. 157 – 165.
13. Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови / М. Негрич. – Львів, 2008. – 220 с.
14. Німчук В. В. Давньоруська побутова лексика / В. В. Німчук // Мовознавство. – 1981. – № 6. – С. 30 – 40.
15. Німчук В. В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови / В. В. Німчук. – К.: Наукова думка, 1992. – 416 с.
16. Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок: У 2 ч. / М. Й. Онишкевич. – К.: Наук. думка, 1984. – 623 с.
17. Петро Шекерик-Доників. Дідо Іванчик. – Редакція журналу (видавництва) «Гуцульщина», Верховина, 2007. – 495 с.
18. Піпаш Ю. О., Галас Б. К. Матеріали до словника гуцульських говірок. – Ужгород, 2005. – 266 с.
19. Реєстр Війська Запорозького 1649 року / [Підг. до друку О. В. Тодійчук та ін.]. – К.: Наукова думка, 1995. – 592 с.
20. Славинецький Є., Корецький-Сатановський А. Лексикон словено-латинський // [Підгот. до друку В. В. Німчук]. – К.: Наукова думка, 1973. С. 423 – 541.
21. Словарь древнерусского языка (XI – XIV вв.) / Гл. ред. чл.-кор. АН СССР Р. И. Аванесов. – М.: Русский язык, 1988 – Т. 1 – 4.
22. Словник буковинських говірок / За заг. ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці: Рута, 2005. – 688 с.
23. Словник староукраїнської мови XIV – XV ст.: У 2 т. – К.: Наукова думка, 1977 – 1978. – Т. 1 – 2.

24. Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.: В 12 т. – Львів, 1994 – 2005. – Т. 1 – 12.
25. Словник української мови: В 11 т. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 1 – 11.
26. Словник української мови: В 4 т. / За ред. Б. Д. Грінченка. – К., 1958 – 1959.
27. Трубачев О. Н. Из истории названий каш в славянских языках / О. Н. Трубачев // *Slavia*. – R. 29. – 1960. – Z. 1. – S. 1 – 30. (225)
28. Українська поезія. Середина XVII ст. / [Упорядн., вст. ст. та прим. В. І. Клекотня, М. М. Сулими]. – К.: Наукова думка, 1992. – 679 с.
29. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / М. Фасмер / Пер. с нем и доп. О. Н. Трубачева. – М.: Прогресс, 1964 – 1973. – Т. 1 – 4.
30. Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпряни / В. А. Чабаненко. – Т. 1 – 4. – Запоріжжя, 1992.
31. Чучка П. П. Власні назви в історичному словнику загального типу / П. П. Чучка // Науковий вісник УжДУ. Серія Філологія. Ономастичні студії. – 1996 – № 2. – С. 40.
32. Этимологический словарь славянских языков: Праслав. лекс. фонд / Под. ред О. Н. Трубачева. – М. : Наука, 1974 – 1989. – Вып. 1 – 15.
33. Slavski F. Słownik etymologiczny języka polskiego / F.Slavski. – Krakow, 1952 – 1982. – Т. 1 – 5.

Gutsulskie names of food products and drinks in the novel Peter Shekeryka - Donykova " dido Ivanchyk "

Analyzed gutsulskie names of food products, dishes and drinks, considered etymology and semantics of some lexemes, made generalizations about the importance of these names in reproducing the material culture of the Ukrainian people.

Key words: Gutsulski dialect, Old Ukrainian language, culinary names, lexeme.

